

Preek Genesis 29: 15-35 HSV: De afgod van Lea!

Broeders en zusters,

In het Oude Testament komen nogal wat geschiedenissen voor die gaan over andere goden. Israël had daar mee te maken. Volken rondom hen dienden vaak de god Baäl of Astarte. Vandaar ook dat God in de 10 woorden van Zijn verbond met Israël nadrukkelijk had verboden om andere goden na te lopen. Vooral ook omdat de dienst aan deze goden vaak gepaard ging met afschuwelijke praktijken. God houdt van Zijn volk. Hij kan het niet aanzien dat Zijn volk zich daaraan overgeeft. Er vonden kinderoffers plaats en er waren tempelprostituees actief in de afgodentempels omdat men geloofde dat gemeenschap met zo'n prostituee de vruchtbaarheid van mens, dier en bouwland vergrootte. God wilde Zijn volk laten zien dat Hij het is die leven geeft en zorgt voor nieuw leven en daarvoor kan het volk toch bij de HERE terecht. Nu kunnen wij nooit zo heel veel met die verhalen van andere goden. Wij offeren geen dieren, laat staan kinderen en in onze samenleving is best heel wat mis op het gebied van seksualiteit, maar over het algemeen wordt dat niet gekoppeld aan religie, alhoewel er ook vandaag wel enge sekten zijn, waar dit soort misselijkmakende dingen voorkomen.

Maar gelukkig is dat over het algemeen ver van ons bed. Maar dat neemt niet weg dat er geen moderne afgoden zijn. Ik wil de komende keren dat ik voorga met u nadenken over zulke goden. Eén van mijn favoriete schrijvers, Tim Keller, heeft een boek geschreven over namaakgoden. En dat boek heeft me hiertoe aangezet. Vandaag wil ik met u kijken naar de namaak-god van Lea. Het verhaal over Lea is best bekend. En het mooie van Bijbelverhalen is wel dat ze verschillende invalshoeken hebben waar we nu, duizenden jaren later, nog veel van kunnen leren. Je zou deze geschiedenis kunnen lezen om over het huwelijk of het gezin te preken, want wat gaat er veel mis in het gezin van Jakob. Je zou het ook kunnen gebruiken om eerlijkheid te benadrukken, de slechte voorbeelden van Jakob en Laban geven genoeg stof tot nadenken. Je zou ook aan de hand van dit verhaal jezelf kunnen verbazen over Gods genade. Want het blijft een wonder van genade dat uit deze familie, waar het aan alle kanten rommelt, heel Gods volk Israël voortkomt. Vandaag kijken we dus vooral naar Lea en de namaak-god die zij misschien wel onbewust dient. Wat die namaak-god van haar is zal in de loop van het verhaal wel duidelijk worden. Eerst maar even naar de gebeurtenissen zelf kijken.

Jakob is komen aanwaaien in het gezin van zijn oom Laban. Hij heeft moeten vluchten voor zijn broer Ezau, die hij met hulp van z'n moeder Rebekka bedrogen heeft door hem het eerstgeboorterecht te ontfutselen. Jakob, die bij zijn vader altijd in de schaduw van Ezau heeft moeten staan, maar wel het lievelingetje van zijn moeder Rebekka was, moest het dus altijd al zonder de liefde van z'n vader doen, vanaf nu moet hij ook nog de liefde van z'n moeder missen.

Wat een familie, hè? Jakob de bedrieger, zoon van Rebekka die hem daar bij helpt, komt nu bij Laban, die in de loop van het verhaal blijkbaar dezelfde genen heeft. Ook Laban blijkt een bedrieger te zijn.

In Labans gezin zijn twee ongetrouwde dochters. Rachel de schoonheid. In het Hebreeuws staat letterlijk dat ze een prachtig figuur had en schoon van uiterlijk is. En Lea, de oudste, was duidelijk minder knap. Ze had fletse ogen. Lea zal wel in de schaduw van haar knappe zus hebben gestaan. Dat zal ze wel gevoeld hebben ook. En ook geen wonder, want toen haar verre neef over de vloer kwam, liet hij al snel z'n oogje op haar jongere zusje vallen. Jakob is over z'n oren verliefd op Rachel. Hij is helemaal in de ban van haar. Hij is zelfs bereid om zeven jaar voor Laban te werken. De tijd vloog om vanwege het vooruitzicht dat hij straks Rachel als vrouw zou mogen hebben. Rachel, de schoonheid, in de armen van Jakob, Jakob de vluchteling in de armen van deze prachtige vrouw. We moeten niet vergeten dat dit vrij ongewoon was in die tijd. In onze westerse wereld is liefde meestal het argument om een huwelijk aan te gaan, maar in de oudtestamentische tijd in het Midden Oosten gold status en eer veel meer dan liefde. Jakob was natuurlijk helemaal niet de ideale schoonzoon. Hij kon zich niet beroepen op een groot familiebezit. Hij had wel de toezegging van de erfenis, maar of die werkelijk in zijn bezit zou komen was nog maar de vraag. Jakob leefde in onmin met z'n familie. En wat de afwijzing van z'n vader, de haat van z'n broer en de voortrekkerij van z'n moeder met z'n persoonlijke ontwikkeling heeft gedaan weten we niet precies. Maar van een goed nest was geen sprake en meestal leveren slechte nesten slechte jonkies af. Maar Jakob was smoorverliefd. Ik zei net al dat hij z'n hele leven al de liefde van z'n vader heeft moeten missen en sinds zijn vlucht miste hij ook de liefde van z'n moeder en nu hoopt hij maar dat deze mooie vrouw dat gemis zou kunnen opvullen. De eenzame Jakob wilde maar één ding: Rachel trouwen! Toen de zeven jaren voorbij waren liet hij dat duidelijk merken. "Geef mij mijn vrouw zodat ik bij haar kan komen". Dat is wel heel netjes vertaald. In feite zegt hij gewoon tegen z'n schoonvader: "geef

me je dochter....ik wil met haar naar bed!" Stel je voor zeg....ik zie m'n schoonzoon al aankomen.....

Maar de bedrieger Laban grijpt z'n kans. Hij brengt z'n zwaar gesluierte oudste dochter Lea bij Jakob, en Jakob die na een gezellig feestje niet alles meer even scherp ziet, trapt erin. Hij gaat met Lea naar bed en ontdekt de volgende morgen met wie hij de eerste huwelijksnacht heeft doorgebracht. Zodra Jakob deze pijnlijke ontdekking heeft gedaan klaagt hij bij Laban en na de toezegging dat Jakob nog eens zeven jaar voor Laban zal werken mag hij ook Rachel als vrouw tot zich nemen. Lea is dus hooguit enkele dagen de enige vrouw van Jakob geweest, zonder dat Jakob dat heeft gewild.

Misschien moeten we hier even een pas op de plaats maken. Je zult maar die arme Lea zijn. Je hele leven heb je het al gemerkt. Alle aandacht gaat uit naar je knappe zus en jij hangt er maar bij aan. Rachel zal trots zijn geweest, misschien wel een beetje verwaand. Ze mag zich verzekeren dat haar neef een belachelijk hoge prijs voor haar als bruid wil betalen en voor Lea heeft zich nog geen enkele potentiële bruidegom gemeld. Haar vader zit met Lea in de maag. Hoe zal hij ooit deze oudste dochter met haar fletse ogen kunnen slijten.

Ja, Laban zal in z'n nopjes met Rachel geweest zijn. Die levert nog eens wat op. Moeilijk voor te stellen, maar zo ging het wel in die tijd.

Maar Lea..... Lea zal haar hele leven gesmacht hebben naar de liefde en de waardering van haar vader, maar die liefde nooit gekregen hebben. En nu heeft haar vader haar op een slinkse wijze bij Jakob over de drempel rechtstreeks tussen de lakens gedouwd. Zou haar ook gevraagd zijn wat ze daar zelf van zou vinden? Als vrouw je eer, je maagdelijkheid te grabbel gooien om door middel van een list de ongewenste vrouw van je neef te worden. Het is toch een kansloze missie. Je weet toch bij voorbaat dat Jakob een afkeer van haar zal krijgen. Lea die smachtte naar de erkenning van haar vader en altijd al de concurrentiestrijd met haar jongere zusje heeft moeten voeren zal straks weer met Rachel moeten knokken, nu voor de erkenning en liefde van haar man. Ze was eerst een tweederangs dochter en nu wordt ze een tweederangs echtgenote. En haar zusje....ach die weet allang dat ze nummer één zal zijn. Jakob is tot over z'n oren verliefd op haar en dat zal altijd zo blijven. Straks zal hij de kinderen van z'n lievelingsvrouw enorm voortrekken ten opzichte van de andere zonen. En die obsessie van Lea, dat hopeloos zoeken naar waardering en erkenning zou je de afgod van haar kunnen noemen. Die obsessie

beheerst haar hele leven, verzuurt haar gemoed, ontnemt haar de vreugde. Dat komt ook tot uiting als Lea zonen bij haar man mag ontvangen.

Na de geboorte van haar eerste zoon Ruben zegt ze *“voorwaar de HERE heeft mijn ellende aangezien, voorwaar nu zal mijn man mij liefhebben”*.

Bij de geboorte van de tweede zoon Simeon blijkt nog altijd haar hopeloze hunker naar erkenning: *“voorwaar de HERE heeft gehoord dat ik niet bemind ben en heeft mij ook deze geschenken....”*

Nogmaals mocht Lea een zoon krijgen, Levi. *“Nu zal mijn man zich ditmaal aan mij hechten, omdat ik hem drie zonen gebaard heb”*. Het is het trieste verhaal van een vrouw die maar één ding wil: gezien worden, geliefd worden. Wanneer zal mijn man me gaan waarderen en liefhebben? Lea heeft haar hele leven in de schaduw van haar zus gestaan. Eerst thuis bij haar vader en nu bij haar man. Een onvervuld leven, beheerst door een afgod, een afgod die haar leegzuigt, naar beneden trekt, de afgod van erkenning en afhankelijkheid. Een pijnlijk verhaal. En natuurlijk zijn er externe factoren aan te wijzen voor Lea's onvrede. En zeker Laban gaat niet vrij uit. Maar is Lea dan alleen slachtoffer of heeft ze ook een eigen verantwoordelijkheid? Ze kan er niets aan doen wat met name haar vader haar heeft aangedaan. Dat overkomt je. Maar ze is wel verantwoordelijk voor de manier waarop ze zelf reageert. Je bent nooit alleen maar slachtoffer.

Heel langzaam zien we bij Lea gaandeweg het verhaal een klein beetje vooruitgang. Dat zien we zodra ze haar vierde zoon baart, Juda. Nu geen woord over de gemiste erkenning van haar man. Lea sprak: *“Nu zal ik de HERE loven!”* Zou Lea het beginnen te snappen? Voor het eerst heeft ze het niet over haar man maar over de HERE. Haar vader en haar man hadden haar leven gestolen, God geeft haar het leven.

God liet haar zien dat de erkenning van je aardse vader nooit een gezonde basis onder je leven kan zijn. Natuurlijk is het normaal dat aardse vaders van hun kinderen houden en hen waarderen. Maar aardse vaders zijn nooit goed genoeg om je leven op te bouwen. Dat levenshuis zal een keer instorten. Zolang Lea haar erkenning zocht bij Laban bleef ze gefrustreerd. Aardse vaders zijn gebrekkige mensen, geen goden. Daarvoor heb je een hemelse Vader nodig. Een hemelse Vader die zegt: *“Ik ben de vader van hen die geen vader hebben”*.

En dat geldt evenzeer voor je echtgenoot. Aardse bruidegoms zijn ook gebrekkige

mensen en ook geen goden. Je hebt een hemelse Bruidegom nodig. Een hemelse Bruidegom die zegt: *“ik ben de man van hen die geen man hebben”*. Toen God zag dat Lea geen liefde kreeg, liet Hij haar zien dat Hij haar lief heeft. Hij is niet de afstandelijke Koning over z'n onderdanen. Hij is Vader, Hij is Bruidegom, Hij houdt van ons.....Ja, Hij is verrukt over ons.

Geloof je dat? Geloof je dat ook voor jezelf? God de Schepper, de Almachtige Koning, is mijn Vader, is mijn Bruidegom en Hij houdt onnoemelijk veel van mij. Meer dan een aardse vader of een aardse bruidegom ooit kan doen!

Dat begon Lea geleidelijk aan in te zien. En wanneer gebeurde dat? Bij de geboorte van Juda! Nu even opletten, want wie is Juda? Zou Lea intuïtief ervan geweten hebben? Het is in ieder geval zeker dat de schrijver van het boek Genesis het wist. Over een paar hoofdstukken (Gen. 49) zal hij schrijven dat uit de stam van Lea's zoon Juda de ware Koning, de Messias geboren zou worden. Lea, de onbeminde dochter van Laban en de onbeminde vrouw van Jakob is de verre-voor-moeder van koning David en ook van de Here Jezus. Jezus is afkomstig uit de stam Juda! De redding van de wereld komt niet tot stand via de schone Rachel maar via de onbeminde Lea.

Toen God in Jezus op aarde kwam was Hij waarlijk een echte zoon van z'n verre-voor-moeder. Jezus was de man die niemand wilde. Jesaja profeteert over Hem dat Hij iedere schoonheid mist. Lea's ervaring was Jezus' ervaring. Lea was een afgewezene, Jezus was een afgewezene. Hij kwam tot het zijne, maar de zijnen namen Hem niet aan. Zijn hele aardse leven werd daardoor gekenmerkt, afwijzing. Maar Jezus werd er niet alleen door getroffen. Hij koos er zelfs bewust voor om die weg te gaan. Hij wist het van te voren dat Hij zou worden uitgekotst door z'n eigen schepsels, maar Hij ging wel. "Wie zal ik zenden?" vroeg de Vader. "Zend Mij!" zei de Zoon. Lea's ervaring werd in Jezus' leven zichtbaar. Jezus was nog niet geboren of Zijn ouders moesten naar Egypte vluchten omdat Herodes bang was voor concurrentie. Hij was meteen in levensgevaar. In z'n dorp Nazareth moesten ze hem niet. Nadat Jezus zich in de synagoge als de Messias had gepresenteerd, wilde men hem van een rotswand gooien. Z'n eigen broers en zussen dachten dat Hij niet goed bij z'n hoofd was. Z'n volksgenoten wezen Hem af en schreeuwden Hem uiteindelijk naar het kruis. En zelfs z'n vrienden vluchten in Gethsemané en lieten Hem in de steek. Z'n beste vriend verloochende Hem. En vlak voor z'n sterven moest Hij het zelfs zonder de liefde van z'n Vader doen. Terwijl Hij riep: *“waarom verlaat U mij?”*

Zweeg de hemel in alle toonaarden. Het hele heelal hield de adem in en de Vader keek als het ware de andere kant op. Hij moest wel, Hij kon niet anders. Alleen zo kon Hij de enorme kloof tussen God en mens overbruggen. En Jezus, Hij koos ervoor om die weg van afwijzing te gaan. Lea's ervaring, de afwijzing van de mensen, wordt op Golgotha in haar nakomeling Jezus dubbel en dwars uitvergroot.

En waarom was dat? Waarom kwam Jezus? Waarom werd Hij de zoon van Lea? Waarom werd Hij de man die niemand wilde? Waarom koos Hij daarvoor, om die weg van eenzaamheid en afwijzing te gaan? Voor bedriegers als Jakob, voor mensen als Lea die niet tippen kan aan haar zus, voor mensen als wij.....voor iemand als jij! Hij nam onze zonden, onze gebrokenheid, onze onvolmaaktheid, onze pijn van ons af en nam het mee naar het kruis, Hij stierf in onze plaats. Zo lief had God de Vader ons.....

Kijk, als je dat gaat zien, als je dat gaat beseffen dat het allemaal genade is en dat het kruis het verschil maakt, als dat je hart raakt, dat die kwetsbare, geslagen Man de enige echte Bruidegom is die van je houdt, dan maakt het je los van de namaakgoden. We proberen niet langer onze identiteit te vinden in de erkenning van mensen, zoals onze vaders, echtgenoten, familieleden, vrienden of collega's. Al zullen ze in de meeste gevallen heus wel van ons houden, maar hun liefde is altijd gebrekkig. Dit is groter, veel groter, groter dan de wereld en het is blijvend, voor altijd blijvend. Liefde van mensen kun je kwijtraken omdat je de mensen zelf kunt kwijtraken. Soms omdat ouders of echtgenoten niet de liefde geven die je toekomt. Dat kan Lea overkomen en dat kan jou ook overkomen. Maar ook als ze wel liefhebbend zijn kunnen ze overlijden en zal je het in je verdere leven zonder hun liefde moeten doen. Maar onze hemelse Vader en Bruidegom is er altijd en zal er ook altijd zijn. Dat belooft Hij. Ik ben er, Ik zal er zijn. Ik laat nooit los wat mijn hand begon! Jouw naam staat in m'n handpalm gegrift.

Lea is het heel geleidelijk aan gaan ontdekken. Je zelfbeeld of je identiteit alleen bouwen op het geliefd zijn door je vader of door je echtgenoot zal je nooit volledig voldoening geven. Bij haar eerste drie zonen dacht ze nog dat haar man met andere ogen naar haar zou gaan kijken. Het gebeurde niet. Maar bij het vierde kind Juda werd het anders. Lea's ogen gingen langzaam open. De erkenning van mensen is een afgod waarop je onmogelijk je leven kunt bouwen. Het geliefd zijn door God dat is het fundament. Een fundament dat gelegd is door Lea's grote zoon Jezus.

*Ik bouw op Jezus, anders niet;
het is Zijn bloed dat redding biedt.
Hij is de rots waarop ik sta;
de vaste grond voor mijn bestaan. (Opw. 694)*

Amen

Juli 2016
G.P. Hartkamp
Wapenveld